

22 660 Conferentie van commissies voor Europese aangelegenheden uit de parlementen van de lidstaten van de EU en van een delegatie uit het Europees Parlement

Nr. 76 VERSLAG

Vastgesteld 1 november 2019

Van zondag 23 tot en met dinsdag 25 juni 2019 vond te Boekarest, Roemenië, de LXI plenaire conferentie van commissies voor Europese aangelegenheden uit de nationale parlementen van de lidstaten van de Europese Unie en van een delegatie uit het Europees Parlement, hierna aangeduid als plenaire COSAC, plaats.

Naast de genoemde delegaties namen ook delegaties van de nationale parlementen van de kandidaat-lidstaten van de Europese Unie deel als waarnemer, evenals delegaties van de Raad van de Europese Unie en van de Europese Commissie.

De Nederlandse delegatie naar deze conferentie bestond uit de voorzitter van de commissie voor Europese Zaken in de Tweede Kamer, **Hayke Veldman** (VVD), en de ondervoorzitter van de commissie voor Europese Zaken in de Eerste Kamer, **Bastiaan van Apeldoorn** (SP), als delegatieleiders. Verder namen in deze delegatie deel de Tweede Kamerleden **Anne Mulder** (VVD) en **Renske Leijten** (SP), en Eerste Kamerlid **Martin van Rooijen** (50PLUS). De ambtelijke begeleiding bestond uit Van den Driessche (Eerste Kamer), Timmer (Parlementair Vertegenwoordiger van de Staten-Generaal in Brussel) en Buisman (Tweede Kamer). De delegatie brengt als volgt verslag uit.

En marge van de conferentie

Op zondag 23 juni 2019 ontving de delegatie een technische briefing van Stella Ronner-Grubačić, Nederlands ambassadeur te Boekarest. Naast een toelichting op de politieke, economische en historische ontwikkelingen is eveneens gesproken over de actuele interne politieke situatie in Roemenië alsmede over het proces van het kiezen van de kandidaten voor de topposities na de Europese parlementsverkiezingen in mei 2019.

Welkomstwoorden, procedurele zaken en sessie I: resultaten Roemeens EU-Voorzitterschap

Alle delegaties werden op maandagochtend 24 juni 2019 welkom geheten door door Florin Iordache, vice-voorzitter van de Roemeense Camera Deputaţilor (het huis van afgevaardigden), Angel Tîlvăr, voorzitter van de commissie Europese Zaken in de Roemeense Camera Deputaţilor en Gabriela Creţu, voorzitter van de commissie Europese Zaken in de Roemeense senaat. Florin Iordache markeerde dat de plenaire COSAC het laatste evenement van het Roemeens EU-voorzitterschap was, maar ook dat het de dertigste verjaardag was van de COSAC. Aan het slot van zijn presentatie benadrukte Iordache dat nationale parlementen, meer dan tevoren, hun rol in het Europese besluitvormingsproces moeten laten horen, in het bijzonder in de context van de benoeming van de topposities voor de Europese instellingen. Een speciaal welkom was gericht aan alle nieuwe voorzitters van de commissies voor Europese Zaken in de parlementen, waaronder **Hayke Veldman**.

Tijdens het procedurele gedeelte werd door het voorzitterschap melding gemaakt van de ontvangst van de brief van de rapporteurs transparantie in de Tweede Kamer Pieter Omtzigt (CDA) en Renske Leijten (SP). In deze brief nodigden de rapporteurs transparantie de andere delegaties van parlementen in de Europese Unie uit voor de nevensessie over transparantie die later die dag werd georganiseerd door de Nederlandse Tweede Kamerdelegatie. **Hayke Veldman** herhaalde de uitnodiging in zijn bijdrage tijdens het procedurele gedeelte van de conferentie.

Aansluitend aan het procedurele gedeelte kregen Viorica Dăncilă, premier van Roemenië, George Ciamba, *minister-delegate* voor Europese Zaken, en Victor Micula, minister van Buitenlandse Zaken, in de Roemeense regering het woord om de resultaten van het Roemeens EU-Voorzitterschap toe te lichten. In het licht van de verkiezingen voor het Europees Parlement in mei 2019 en de uitgestelde Brexit, heeft het Roemeens voorzitterschap in korte tijd veel dossiers versneld moeten behandelen, waaronder de onderhandelingen over het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2021-2027, aldus premier Dăncilă. De andere panelleden sloten zich daarbij aan. In de discussie die daarop volgde was er veel aandacht voor de rol van cohesiefondsen in het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2021-2027 en voor de besluitvorming rondom de topposities voor Europese instellingen, zoals de nieuwe voorzitter van de Europese Commissie en de Europese Raad. In deze discussie bracht **Anne Mulder** de uitbreiding van de Europese Unie en het bijbehorende Coöperatie en-Verificatiemechanisme (CVM) ter sprake. Roemenië is in 2007 toegetreden en het CVM zou als een tijdelijke maatregel dienen. Tot op heden voldoet Roemenië niet aan de CVM-criteria. Hij vroeg de Roemeense sprekers wanneer Roemenië aan deze CVM-criteria zou gaan voldoen. Na de vraag van Anne Mulder bleef het antwoord van panelleden uit.

Sessie II: Prospects for international trade relations of the European Union; the future of relations between the European Union and the United Kingdom in the context of “Brexit”

In het panel namen de Rt Hon. Lord Whitty, voorzitter van het EU *Internal Market Sub-Committee*, in de House of Lords en Luca Jahier, Voorzitter van het Europese Economische en Sociale Comité (EESC), deel. Lord Whitty begon zijn bijdrage met de opmerking dat er in de COSAC-delegatie geen vertegenwoordiger van de regerende Britse conservatieve partij zat, waardoor deze visie niet was vertegenwoordigd op COSAC. Lord Whitty benadrukte in zijn bijdrage de belangrijke rol van de Iers/Noord-Ierse grens in de onderhandelingen over de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie. Een open grens is wat hem betreft een voorwaarde voor het succes van het Ierse vredesproces. Als de grens van de republiek Ierland met Noord-Ierland de buitengrens wordt van de Europese interne markt dan is het lastig een open grens te houden, omdat zowel de Europese Unie als internationale handelsverdragen vereisen dat er dan controles plaats zullen moeten vinden. Hij waarschuwde in zijn bijdrage ook dat een *disorderly* Brexit voorkomen dient te worden, omdat dat voor zowel de Europese Unie als voor het Verenigd Koninkrijk zeer nadelige gevolgen zal hebben.

Luca Jahier ging in zijn bijdrage in op de positie van de Europese Unie op het terrein van de internationale handel. Hij benadrukte dat de Europese Economische Ruimte (EER), één van de grootste ter wereld is en één van de successen van de Europese Unie. De EER heeft bijgedragen aan de economische groei in de EU en heeft de mogelijkheid geboden aan Europeanen om over grenzen heen te werken. De EU heeft, volgens Jahier, een groot potentieel om de wereldeconomie en sociale agenda te beïnvloeden via internationale handelsakkoorden. Hij stelde ook vast dat de EU op dit moment al 39 handelsakkoorden met 69 landen heeft afgesloten. Over Brexit zei Jahier, namens het EESC, dat er ook gekeken

moet worden naar de rol van de *civil society* en hij riep de Europese Commissie op om hiermee samen te werken.

In het debat dat volgde spraken delegaties steun uit voor het houden van nauwe relaties met het Verenigd Koninkrijk, ook na de Brexit. **Anne Mulder** (VVD) benadrukte in zijn bijdrage dat er ook tijdens het proces van uittrekking van het Verenigd Koninkrijk gekeken dient te worden naar de implicaties voor het bedrijfsleven. Het is te voorzien dat er in het geval van een no-deal Brexit tarieven opgelegd zouden kunnen worden. **Bastiaan van Apeldoorn** (SP) belichtte in deze sessie de weerslag die internationale handelsakkoorden op de bevolking kunnen hebben en het belang van transparantie en *accountability* bij de totstandkoming van deze akkoorden van de EU met derde landen. Hij drong bij de nieuwe Europese Commissie erop aan om voorafgaand aan de onderhandelingen over mogelijke toekomstige handelsakkoorden in het licht van transparantie publieke consultaties te houden.

Nevensessie transparantie

De Tweede Kamerdelegatie organiseerde tijdens de lunch van de plenaire COSAC een nevensessie over transparantie in Europese besluitvorming. Ongeveer 35 personen waren aanwezig. **Renske Leijten** (SP), co-rapporteur transparantie van de commissie voor Europese Zaken in de Tweede Kamer trapte de bijeenkomst af met een overzicht van de ontwikkelingen sinds de vorige plenaire COSAC in Wenen, Oostenrijk, in november 2018. Ook gaf zij toelichting op het verzoek om advies dat de Tweede Kamer heeft gedaan aan de Venetië-Commissie van de Raad van Europa over de mogelijke tekortkomingen in en verbeteringen in de democratische controle van de Tweede Kamer in de Europese Unie en de Eurozone en gaf zij toelichting op het pas verschenen non-paper van het Nederlands kabinet inzake transparantie van de Raad van de Europese Unie.

Daarna sprak Emilio de Capitani, voormalig hoofd van het secretariaat van de commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (LIBE) in het Europees Parlement. Hij benadrukte het belang van openbaarheid van documenten in de triloogonderhandelingen. Het Europees Hof van Justitie heeft in een uitspraak gezegd dat triloogonderhandelingen uitdrukkelijk onderdeel uitmaken van het wetgevingsproces. Daarmee is er geen reden om deze niet openbaar te maken. De Capitani benadrukte verder dat nú het moment is om de interne regels van het Europees Parlement inzake transparantie aan te passen, gezien de vorming van het bureau van het nieuw verkozen Europees Parlement die momenteel plaatsvindt.

Daarna ontspon zich een interactief debat tussen de aanwezigen. Zo werd gewezen op het positieve effect van transparantie bij de onderhandelingen over Europese wetgeving. Een nationale minister kan zich niet meer verschuilen achter de *black box* van de Europese Unie als de documenten van de onderhandelingen openbaar zijn. Dat leidt tot meer (nationale) verantwoordelijkheid. Ook werd gewezen op het feit dat bijvoorbeeld ook onderzoekers en journalisten toegang nodig hebben tot documenten om de besluitvorming in de Europese Unie te beschouwen. Ten slotte werd opgemerkt om het aankomend Fins EU-Voorzitterschap te vragen tijdens de Voorzittersconferentie van de COSAC op 21 en 22 juli in Helsinki het onderwerp te agenderen voor de plenaire COSAC van 1-3 december 2019.

Renske Leijten (SP) sloot de sessie af met de oproep aan de aanwezigen om ook in hun respectievelijke nationale parlementen een verzoek te doen aan de Venetië-Commissie van de Raad van Europa over de mogelijke tekortkomingen in en verbeteringen in de democratische

controle van de Tweede Kamer in de Europese Unie en de Eurozone. Ook gaf zij de aanwezigen mee hun nationale overheden te vragen om het door Nederland ingebrachte non-paper te steunen.

Sessie III: *The European Education Area as a driving factor for reshaping and strengthening the Single Market*

Vanessa Debiais-Sainton, Hoofd van de afdeling Hoger Onderwijs van de Europese Commissie, en Ioan Dumitrache, secretaris-generaal van de Roemeense academie, spraken tijdens sessie drie over het doel van de Europese Unie om in 2025 een Europese Onderwijsruimte te hebben om op die manier makkelijker te maken dat jongeren een opleiding in het ene land kunnen volgen en een baan kunnen vinden in een ander EU-lidstaat. De panelleden verwezen hiervoor naar artikel 165 van het Verdrag van Lissabon. Hierbij maakte Debiais-Sainton ook de link met de onderhandelingen over het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2021-2027 waarbij zij een stijging van het budget van niet alleen het hoger onderwijs maar ook van het beroepsonderwijs bepleitte. Ook de ontwikkelingen op bijvoorbeeld het terrein van *artificial intelligence* werden genoemd als belangrijk onderwerp om in de gaten te houden vanuit het onderwijsperspectief.

Ioan Dumitrache haakte hierop aan door te benadrukken dat naar aanleiding van de nieuwe industriële revolutie, namelijk de omslag naar een digitale samenleving, er een nieuw holistisch perspectief op educatie moet komen. Dit is ook belangrijk voor de Europese concurrentiepositie, nu en in de toekomst.

In haar reactie op de door de nationale parlementariërs gestelde vragen legde Vanessa Debiais-Sainton uit dat subsidiariteit geen probleem was bij de discussie over de Europese Onderwijsruimte omdat dat dit in lijn is met artikel 165 van het Verdrag van Lissabon. Zij vertelde verder dat investering in de Europese Onderwijsruimte essentieel is en dat besluitvorming voorzien is op de Europese jumboraad (ECOFIN-raad in combinatie met de OJCS-Raad) op 8 november 2019.

COSAC-bijeenkomst van de commissievoorzitters

Op maandagmiddag 24 juni 2019 vond tevens de bijeenkomst van de commissievoorzitters plaats ter bespreking van de conceptteksten voor de conclusies en contributies van de LXI plenaire COSAC. Voorafgaand aan deze conferentie had de Nederlandse delegatie van de Tweede Kamer al een tweetal amendementen ingediend. Deze amendementen hadden ten eerste betrekking op hoofdstuk twee van de contributies over het cohesiebeleid en ten tweede betrekking op hoofdstuk zes met het verzoek een passage toe te voegen om de nieuwe Europese Commissie en de nieuwe voorzitter van de Europese Raad op te roepen meer transparantie te betrachten in hun werk. Deze amendementen, die ook werden ondersteund door delegatie van de Eerste Kamer, zijn overgenomen in de definitieve versie van de contributies en conclusies. De delegatie van de Franse Senaat bracht een amendement in om in de conclusies en contributies van deze plenaire COSAC een passage te zetten om in het volgende Meerjarig Financieel Kader 2021-2027 extra middelen, al dan niet leidend tot een ophoging ofwel *geen* daling van het totale budget, voor de Europese Onderwijsruimte op te nemen.

Op voorstel van de Nederlandse delegatie, zowel omdat de Franse wens een bevoegdheid van de EU-lidstaten zelf is, en omdat andere delegaties dan ook eigen wensen met betrekking tot

het Meerjarig Financieel Kader 2021-2027 in de conclusies en contributies van deze plenaire COSAC wilden hebben, kreeg het Franse amendement geen steun van de aanwezige delegaties. Namens de Nederlandse delegatie namen **Hayke Veldman** en **Bastiaan van Apeldoorn** deel aan deze sessie.

Sessie IV: Economy based on innovation, technological progress and social European Union impact; the role of national parliaments in fostering the “New Economy” of the EU

In haar videopresentatie benadrukte Eurocommissaris voor de interne markt, Elżbieta Bieńkowska, dat omwille van de technologische ontwikkelingen EU-lidstaten ook snel moeten mee veranderen. Aandachtspunten hierbij zijn goede opleidingen en een strategie voor strategische productielijnen. Tenslotte is de duurzaamheid een belangrijke factor om in de gaten te houden bij deze ontwikkeling.

Na de videopresentatie sprak Remus Pricopie, rector van de nationale universiteit voor politieke studies en administratie van Roemenië. Om concurrerend te kunnen zijn is een analyse nodig van de kwaliteiten die nodig zijn in de markt. Daarop kan een universiteit het curriculum aanpassen. Hierbij is de dialoog tussen EU-lidstaten en de programma's zoals Erasmus+ van belang. Hij hoopte ook dat de nieuwe Europese Commissie educatie tot een belangrijk onderwerp maakt en ook dat het Europese universiteiten-project tot een succes gemaakt kan worden.

Roemeense minister van handel en ondernemen, Ștefan-Radu Oprea, benadrukte de resultaten van het Roemeens EU-voorzitterschap op het terrein van de interne markt en internationale handel, waaronder het handelsakkoord tussen de EU en Vietnam. Hij stelde dat fragmentatie van wetgeving een reden is waarom Europese innovatieve bedrijven nog worden tegengehouden.

In de paneldiscussie benadrukte **Renske Leijten** (SP) dat het onderwijs wel aangepast moet worden aan de moderne economie 4.0, maar dat daarbij niet het onderwijs voor de economie 1.0, 2.0. en 3.0 vergeten moet worden. Bij een economie 4.0 moet iedereen van die ontwikkeling mee kunnen profiteren.

Vaststelling van de contributies en conclusies van de LXI COSAC

De ontwerpcontributies en-conclusies, zoals voorgesteld door de vergadering van de COSAC-commissievoorzitters op maandag 24 juni 2019, werden zonder discussie door de plenaire vergadering aangenomen. Daarmee werd de plenaire vergadering gesloten.

Namens de delegatie,

De ondervoorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken van de Eerste Kamer,
Van Apeldoorn

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken van de Tweede Kamer,
Veldman